

Boyoma

Driemaandelijks Nieuwsblad van
Kisangani vzw

België-Belgique
P.B.-P.P.
3720 Kortesse-
sem
BC1813

April -mei -juni 2024

Afgiftekantoor : 3720 Kortesse-
sem
P209455

Kisangani vzw, Bronstraat 31, 3722 Kortesse-
sem

<http://www.kisangani.be/>

Nr 88

COLOFON
Boyoma
3-maandelijks
nieuwsblad
nr 88 jaargang 23 -
2024

April-mei-juni 2024
v.u. Hugo Gevaerts,
Bronstraat 31,
3722 Kortesseem
Kisangani vzw

Rurale Ontwikkeling in D.R.Congo

Zetel en Kantoor:
Bronstraat 31,
3722 Kortesseem
tel. 011 37 65 80
e-mail info@kisangani.be

IBAN BE92 8919 5400 6023
BIC VDSPBE91
of IBAN BE86 7370 7019 9650
BIC KREDBEBB

Web: <http://www.kisangani.be/>

 vzw kisangani asbl

Foto's: Greet Boets, Sooi Gaethofs,
Wouter Gevaerts, Paluku Muvatsi,
Rina Robben, Manja Scheuermann,
Jean-Pierre Valckeneers, Gerda
Vyncke

Dit kwartaalblad wordt verzonden
aan geïnteresseerden. Indien u dit
blad niet meer wenst te ontvangen,
laat het ons dan weten.

Wie BOYOMA per e-mail wenst te
ontvangen, kan dit melden aan:

info@kisangani.be Vermeld of u
ook de gedrukte versie wenst.

Uw persoonlijke gegevens worden in
geen geval doorgegeven of verkocht
aan derden. Indien u deze gegevens
wenst te verwijderen uit de bestan-
den van Kisangani vzw, dan kunt u
dit per e-mail of per post laten we-
ten.

Contact Antwerpen

Alain Vandelannootte
Caronstraat 102, 2660 Hoboken
tel. 03 830 51 41
e-mail antwerpen@kisangani.be

Contact Brabant

Wouter en Rina Gevaerts-Robben
Bloemstraat 47, 3211 Binkom
tel. 0478 405788
e-mail brabant@kisangani.be

Contact Limburg

Hugo en Manja Gevaerts
Bronstraat 31, 3722 Kortesseem
tel. 011 37 65 80
e-mail limburg@kisangani.be

Contact Oost-Vlaanderen

Rik en Lut De Raedt-Van Laeken
Ten Ede 82, 9620 Erwetegem
tel. 09 360 82 47
e-mail oost-vlaanderen@kisangani.be

Contact West-Vlaanderen

Magda Nollet-Vermander
Beversesteenweg 495, 8800 Roeselare
tel. 051 251901
e-mail west-vlaanderen@kisangani.be

Contact: Kisangani

Paluku Muvatsi
e-mail palukumuv@gmail.com

Contact: Kinshasa

René Ngongo
e-mail renengongo2002@yahoo.fr

Redactieraad: Roger Huisman,
Magda Nollet-Vermander, Rina Rob-
ben, Manja Scheuermann.

Hellinx Printing bvba

Introductie van bijenteelt in de regio Kisangani

Inleiding

Bijenteelt is een tak van de landbouw die bestaat uit het houden van bijen om de producten van de bijenkorf te exploiteren, voornamelijk honing, maar ook was, koninginnenbrei, stuifmeel en propolis, en zelfs bijengif. Naast deze producten biedt de bijenteelt nog een aantal andere voordelen. Hier volgen er een paar:

- Tijdsvoordelen: hobbyimker zijn kost eigenlijk heel weinig tijd. In het begin kost het redelijk wat tijd om het te leren, maar als die "investering" eenmaal gedaan is, duurt hobbyimkerij helemaal niet zo lang.
- Voordelen voor het milieu: bijen houden helpt het milieu, omdat bijen een essentieel onderdeel zijn van het natuurlijke bestuivingsproces. Het houden van bijen helpt ervoor te zorgen dat planten de bestuiving krijgen die ze nodig hebben om te gedijen en voedsel te produceren.
- Educatieve mogelijkheden: bijenteelt is een uitstekende manier om kinderen te leren over het belang van de natuur en het milieu, en over de levenscyclus en het gedrag van bijen.
- Sociale contacten: de bijenteelt kan een uitstekende manier zijn om het sociale leven te verbeteren. Veel imkers sluiten zich aan bij plaatselijke clubs of verenigingen, die een uitstekende gelegenheid bieden om andere mensen met dezelfde interesse te ontmoeten.
- Gevoel van prestatie: het geeft veel voldoening om bijen en bijenkorven te zien gedijen. Bijenhouden is een fascinerende activiteit die iemand kan helpen de natuur te waarderen en een gevoel van voldoening te vinden in het dagelijks leven.

Gezien de vele voordelen van de bijenteelt vond de non-profitorganisatie Kisangani Développement het nuttig om deze activiteit op te starten in enkele van haar sites. Dit was mogelijk dankzij subsidies van de Belgische provincie Vlaams-Brabant. De landbouwers werden gegroepeerd in verenigingen per type activiteit, vandaar het bestaan van de imkersvereniging. Er bestaan associaties op drie sites: Masako, Ile Mbiye en Ngene Ngene. Elke site heeft zijn eigen imkersvereniging.

Om ervoor te zorgen dat de leden van deze imkerverenigingen de bijenteelttechnieken onder de knie krijgen, organiseert de vzw Kisangani Développement opleidingssessies. Er zijn theoretische opleidingssessies, aangevuld door praktijklessen. Elk lid van de associatie krijgt de kans om deze opleiding tot imker te volgen. De opleiding wordt gegeven door het "Centre d'Education Management pour un Développement Intégré" (CEMADI), een non-profitorganisatie gevestigd in Butembo in Noord-Kivu.

Opleiding in bijenteelttechnieken

Er werden verschillende opleidingssessies georganiseerd voor boeren van de sites Masako, Ile Mbiye en Ngene Ngene, die lid zijn van de associaties. Aan deze opleidingssessies namen in totaal meer dan 69 mensen op de drie sites deel. De opleiding bestond uit twee delen. Het eerste deel was gewijd aan alge-

mene informatie over bijen en bijenteelt en het tweede deel aan technieken voor bijenbeheer in een bijenkast.

De eerste sessies, gewijd aan algemene informatie over bijen en bijenteelt, stelden de deelnemers in staat te begrijpen wat bijen, het bijenvolk en de bijenzwerm zijn. In hetzelfde deel werden de essentiële bijenteeltbenodigdheden voorgesteld, waarbij de rol en voordelen van elke uitrusting voor een imker werden toegelicht. Deze omvatten: de bijenkast, beschermende kleding, de raamhef-fer, de bijenborstel, een paar handschoenen, een paar laarzen, enz.

In de tweede sessie over technieken voor bijenbeheer in een bijenkast, richtte de opleider zich op de volgende punten:

- Theorieën over het bezoeken van een bijenkast (eenvoudig bezoek of bewakings- en prospectiebezoek).
- Inzicht in zwermen,
- Enkele andere bijenteelttechnieken, in het bijzonder: bijen vangen, een wilde kolonie vangen of roven, een kolonie splitsen of een koningin creëren, twee of meer bijenkasten samenvoegen, een bijenkast overplaatsen en een bijenkast verplaatsen.

Na de opleidingsessies (theoretisch en praktisch) heeft Kisangani Développement aan de imkervereniging van elke site een imkeruitrustingspakket bezorgd bestaande uit: twee beschermingspakken, twee paar handschoenen, twee paar laarzen, een beroker, een raamheffer, een bijenborstel en een koninginnenkast. Deze uitrusting is essentieel voor imkers, zodat ze hun werk zonder risico kunnen uitvoeren.

De nestkasten installeren

Om de concepten die tijdens de opleiding zijn aangeleerd in de praktijk te brengen, worden eerst de bijenkasten gemaakt. Er zijn twee soorten verbeterde traditionele bijenkasten: de grote en de Keniaanse. Zodra de bijenkorven klaar waren, werden de praktische sessies over het installeren van de bijenkorven georganiseerd. Alle geleerde theoretische concepten werden goed gebruikt, vooral die met betrekking tot de keuze van de locatie voor de bijenkorf. Een goede honingproductie begint met (1) een verstandige keuze van de locatie voor het bijenhuis, (2) een goede installatie van de bijenkasten en (3) een goed beheer van de kolonies in de bijenkasten.

In totaal werden 35 bijenkasten geïnstalleerd op de drie locaties, 10 bijenkasten in Ile Mbiye, 8 bijenkasten in Masako en 14 bijenkasten in Ngene Ngene. De bijenkasten in Ngene Ngene zijn pas twee maanden

den geleden geïnstalleerd, terwijl die in Masako en Ile Mbiye al meer dan een jaar staan. Het is de bedoeling om dit aantal tegen het einde van 2024 te verdubbelen.

Zodra de bijenkorven zijn geïnstalleerd, moeten ze door bijen worden gekoloniseerd om ervoor te zorgen dat er honing wordt geproduceerd. Om ervoor te zorgen dat dit vroeg gebeurt, werd er lokaas om bijen aan te trekken in de bijenkasten geplaatst. Het gebruikte lokaas was: bijenwas, honing, suiker, enz.

Bezoek aan de bijenkasten na de installatie

Zodra de bijenkasten waren geïnstalleerd en gekoloniseerd door bijen, werden regelmatige bezoeken georganiseerd. Er zijn twee soorten bezoeken aan de bijenkasten: een eenvoudig bezoek en een prospectiebezoek.

Tijdens het eenvoudige bezoek wordt er gecontroleerd of de bijen niet werden gestoord of aangevallen door vijanden of roofdieren die hun gemoedsrust verstoorden. Dit bezoek vindt bijna elke dag plaats om ervoor te zorgen dat de bijen veilig zijn in de kast. Tegelijkertijd wordt er onderhoud uitgevoerd rond de bijenkorf om ervoor te zorgen dat deze in goede staat is.

Het inspectiebezoek wordt van buiten naar binnen uitgevoerd. De kast wordt geopend om te controleren hoe de bijen zich gedragen en functioneren in de kast. De indeling van de raten en de positie van de kraamkamer ten opzichte van de andere raten met honing moeten ook worden gecontroleerd. Als de raten slecht functioneren of slecht

gebouwd zijn, moeten ze worden gecorrigeerd. Al deze technieken worden toegepast door de gevormde leden die verantwoordelijk zijn voor het monitoren van de bijenkasten op de drie locaties.

Het is ook tijdens dit bezoek dat de imker de kwaliteit van de honing beoordeelt. Zodra de honing rijp is, moet hij geogst worden om de bijen de ruimte te geven om nieuwe raten te bouwen die de honing zullen dragen die volgend seizoen geogst moet worden.

Honing oogsten uit een paar bijenkasten

Tot nu toe hebben slechts twee bijenkasten honing geproduceerd. Ze werden geogst en leverden 5 liter pure honing op. Het is belangrijk om te weten dat een bijenkorf meerdere jaren gebruikt wordt en dat de honing in verschillende seizoenen geogst wordt.

Om deze lokale productie te ondersteunen willen we op onze interventielocaties de herbebossing met bomen met veel nectarhoudende bloemen, uitbreiden. De focus ligt op de acacia, die bijna het hele jaar door bloemen draagt. Dit verkort de afstand die de bijen moeten afleggen op zoek naar bloemen. Onder deze omstandigheden zullen de bijen meer kunnen heen en weer vliegen terwijl ze zich voeden met essentiële elementen uit de bloemen, die bijdragen aan de productie van honing, en dit zal zeker een positief effect hebben op de hoeveelheid te oogsten honing. Volgens de informatie van de begeleider is de honing van acaciaplantages van goede kwaliteit. Kisangani Développement heeft op elk van de drie locaties een boomkwekerij opgezet met meer dan 2000 acaciaboomplantjes. Deze bomen zullen gratis worden uitgedeeld aan de leden van de associaties ter ondersteuning van de herbebossing en de bijenteelt.

Tot slot is de bijenteelt een zeer belangrijke activiteit voor de mens.

Tropische bossen worden bedreigd door overexploitatie. Om dit natuurlijke erfgoed te behouden, vormt een inkomen uit bijenteelt een reëel alternatief voor een inkomen uit kleinschalige bosexploitatie. De verkoop van honing en producten afkomstig van de bijenkorf, zoals koninginnenbrij, was en propolis vormt een waardig inkomen voor de imker. Honingproductie kan een factor worden in ontwikkeling en armoedebestrijding. Daarom moet de steun aan gemeenschappen op dit gebied worden opgevoerd.

Paluku Muvatsi

Herinneringsmis voor Erik Nollet

Zaterdag 7 september 2024
om 17u30
Mis voor Erik

H. Godelievekerk,
Honzebroekstraat,
Roeselare

Zaterdag 7 september om
19u30
**Benefietconcert ter ere van
Erik en ten voordele van
Kisangani vzw**
door het **solidariteitskoor
"Vamos pra Lutar"**
o.l.v. Dirk Decramer

Het concert gaat door in de
H. Godelievekerk

Wouter Gevaerts, de voorzitter van Kisangani vzw, zal u wat vertellen over de projecten in Kisangani.

De opbrengst van het concert en de verkoop van drankjes en eten gaat integraal naar Kisangani vzw, een project dat Erik nauw aan het hart lag. Hij was één van de stichtende leden, en had erg veel sympathie voor de Congolese bevolking, vooral voor de zwakkere, gehandicapte mensen, mensen die lijden aan lepra of tuberculose.

Toegang tot het concert: 12 euro (één consumptie inbegrepen)
Na het concert kunnen we gezellig napraten met een drankje en een hapje (tegen betaling, ten voordele van Kisangani vzw).
Zaal Pagode aan de H. Godelievekerk

25 jaar Kisangani vzw

Kisangani vzw bestaat 25 jaar.

Op zaterdag **26 oktober 2024** willen we dit samen met jullie vieren.

Het wordt een gevarieerd programma met

- een update over onze activiteiten in Kisangani,
- een fototentoonstelling over het project
- een debat.

We verwelkomen jullie dan graag in de gebouwen van de
Universiteit Antwerpen!

Meer over dit evenement lezen jullie in de Boyoma van einde september, alsook in de Nieuwsbrief, op onze Facebook pagina en op de website.

Onze vrijwilligers in het zonnetje

Ook in België hebben we vele vrijwilligers, die de nodige erkenning verdienen.

In **Oost-Vlaanderen** trekken Lut Van Laeken en Rikkie De Raedt al jaren de groep 'vrienden van Kisangani vzw'. Samen organiseerden ze meerdere Afrikaanse avonden waarbij onder meer tilapia en moambe geserveerd werd; de avonden werden opgeleurd met live bands die Congolese muziek speelden. Ze serveerden ook al meer dan 15 keer een ontbijt. Op al hun evenementen bereiken ze vlotjes meer dan 200 mensen.

Vanuit **Limburg** trekt Greet Boets mee de financiën. Manja Scheuermann en Greet Robben lay-outen Boyoma, die dan samen met Wilma Hermans en Gerard Vandevenne verstuurd worden. Greet Robben heeft ook al enkele keren een avontuurlijke wandeling in Kortesseem en omstreken georganiseerd. Roger Huisman helpt dan

weer met de redactie van artikels, en zal op 26 oktober het panelgesprek van 25-jaar Kisangani leiden. Frank Gevaerts helpt ons met de IT. Lode Vrancken springt in waar nodig.

En last but not least zijn er de eeuwige trekkers die nog steeds volop hun schouders zetten onder het project: Manja Scheuermann en Hugo Gevaerts. Hugo doet de boekhouding.

Magda Nollet-Vermander stond samen met haar overleden echtgenoot Erik Nollet mee aan de wieg van Kisangani vzw, en ze trekt nog altijd de **West-Vlaamse** groep. Samen met Rita Seaux staat ze op kerstmarkten en zorgt ze voor het onderhouden van onze link met het Wereldhuis in Roeselare. Ook Gerda Vyncke (zaliger) was een sterke steun.

Tot slot zit Alain Vandelannoote als **Antwerpenaar** al jaren mee in de kern van Kisangani vzw.

In **Vlaams-Brabant** helpt Dirk Gevaerts met het up-to date houden van de website, en is Rina Robben onze gestructureerde bolleboos die ook het operationele op de voet volgt.

En natuurlijk wordt bovenstaande groep verder ondersteund door mensen die bij tijd en wijle een handje toesteken !

Een aantal waardevolle vrijwilligers hebben zich ondertussen teruggetrokken (Jos Moens) of zijn ons ondertussen ontvallen (Erik Nollet, Frans Geenen en Edy Kühn, ook Piet Duyck die zo vele boeiende artikels schreef).

Aan al deze enthousiastelingen: heel veel dank !!!

Als je zin hebt om de ploeg te vervoegen, aarzel niet, extra kracht is zeker nodig! Geef ons gewoon een seintje.

Wouter Gevaerts

n.v.d.r.:

Laten we onze voorzitter Wouter Gevaerts niet vergeten.

Hij maakt altijd tijd om kleine en grotere problemen op te lossen. Hij zit vol ideeën om Kisangani vzw voort te stuwen.

Via WhatsApp heeft hij regelmatig contact met de basis in Kisangani.

Als VZW kunnen wij LEGATEN en GIFTEN ontvangen.

GIFTEN en FISCAAL ATTEST

U krijgt een fiscaal attest voor
GIFTEN vanaf € 40,00

U kunt uw **giften ook spreiden over verschillende stortingen per jaar** bv. door maandelijkse stortingen of door een doorlopende opdracht. Voor giften gedaan in 2024 ontvangt u een fiscaal attest in de loop van de maand februari of maart 2025.

U kunt uw gift storten op de rekening van

Kisangani vzw
Bronstraat 31
3722 Kortesseem
IBAN BE92 8919 5400 6023
BIC VDSPBE91
of IBAN BE86 7370 7019 9650
BIC KREDBEBB

Gelieve bij mededeling te vermelden:
gift van "uw naam en voornaam"

Wij hebben vanaf nu uw rijksregister nodig waardoor het fiscaal attest automatisch op je belastingbrief zal staan.

Tot 3 jaar na uw laatste gift ontvangt u gratis ons tijdschrift Boyoma.

LEGATEN

Als u ons een legaat zou willen nalaten, kan uw notaris u inlichten hoe dit te doen.

Pindanotensoep

pindanoten = arachidenoten = aardnoten = karanga

Mama Magda leerde Alisi een lekkere aardnotensoep maken. Deze soep heeft bij veel vrienden bijval.

Velen denken dat de pindanootjes aan de bomen groeien. Die nootjes zitten in Congo echter in de grond en worden apennoten genoemd omdat de apen ze zo lekker vinden dat ze op het veld hun geliefde snoep uit de aarde halen. Wanneer de oogst nabij is zijn de vrouwen van wacht om met veel kabaal de bavianen weg te jagen.

Arachidesoep is krachtig en gezond en helend voor mensen die doemdenken, vooral als ze wat gekruid is met pilipili.

Het is een soepje dat inspirerend werkt. Probeer ze maar eens te maken voor jezelf. Ik wed dat je deze soep op het feestmenu zet.

Voor één liter soep zet je de volgende ingrediënten klaar:

water,
3 soeplepels pindakaas,
1 ajuin,
1 sjalot,
1 teentje look,
olijfolie of margarine,
1 blokje bouillon,
1 klein doosje tomatenpuree,
peper uit de molen, een laurierbladje
pilipili voor de liefhebbers.

© WLS recepten

Zet Congolese muziek op en stook in uw pan de in stukjes gesneden ajuin, sjalot en look.

Giet een halve liter water in een kom en meng met de aardnotenpasta (pindakaas). Kloppen tot de pasta half vloeibaar is.

Overgieten in de soeppan. Een halve liter water toevoegen samen met een bouillonblokje, een laurierbladje, de tomatenpuree. Kruiden met peper en alles goed mengen op de maat van de muziek.

Alles op een klein vuurtje gedurende 20 minuten laten doorkoken terwijl je af en toe roert en jouw favoriet aperitiefje drinkt.

Een klein, klein beetje pili pili toevoegen als het je zint.

Het laurierbladje er uit vissen en alles goed mixen.

Naar keuze room aan toevoegen.

Smakelijk!

Erik Nollet †

Pili pili saus

Pili pili-saus is onmisbaar bij een Congolese maaltijd, zoals moambe-kip, pindasoep, vis, liboke enzovoort.

Ik kies voor een matig hete saus, niet te heet, zodat ik ervan kan genieten zonder te hoeven huilen...

We gebruiken vierkante pili pili's (heel kleine pepertjes) van ongeveer 2 x 2 cm, dus niet de kleine puntpaprika's, die scherper zijn.

Je kunt ze vinden in nachtwinkels of in winkels die door Pakistanen worden gerund. Ze zijn vaak bevroren, in een plastic zak zonder label. Het voordeel van bevroren pili pili's is dat ze makkelijk te hanteren en te snijden zijn.

Ingrediënten:

10 pili pili's

2 sjalotten

2 teentjes knoflook

olijfolie

tomatenpuree

zout.

*Let op, voor dit recept moet je **handschoenen** gebruiken.*

Ik gebruik altijd dunne chirurgische handschoenen. Anders riskeer je brandwonden.

Snijd de pili pili en verwijder de zaadjes. Als je het heter wilt, laat dan wat van de zaadjes zitten.

*Hak de pili pili, knoflook en sjalotjes fijn met een hakmolen of met de hand. **Pas op dat je niet in je ogen wrijft.***

Breng aan de kook in een pan met olijfolie.

Voeg een half kopje water toe en laat 15 minuten op laag vuur koken.

Voeg een of twee eetlepels tomatenpuree toe en meng goed. Dit geeft een mooie kleur.

Giet het hete mengsel in kleine potjes en sluit ze goed af. Eenmaal afgekoeld kun je ze in de vriezer zetten.

Deze saus kun je het beste met mate gebruiken, zowel bij Afrikaanse gerechten als bij mediterrane gerechten zoals bouillabaisse, spaghetti en andere pastagerechten.

Smakelijk!

Magda Nollet-Vermander

Voor hen die er meer over willen weten!

U leest regelmatig onze Boyoma, u wil misschien het nieuws uit Congo beter kunnen volgen?

Er zijn verschillende interessante websites:

Congoforum

<http://www.congoforum.be/ndl/>

MO *

Mondiaal Nieuws

<http://www.mo.be/nieuwsbrief>

Radio Okapi

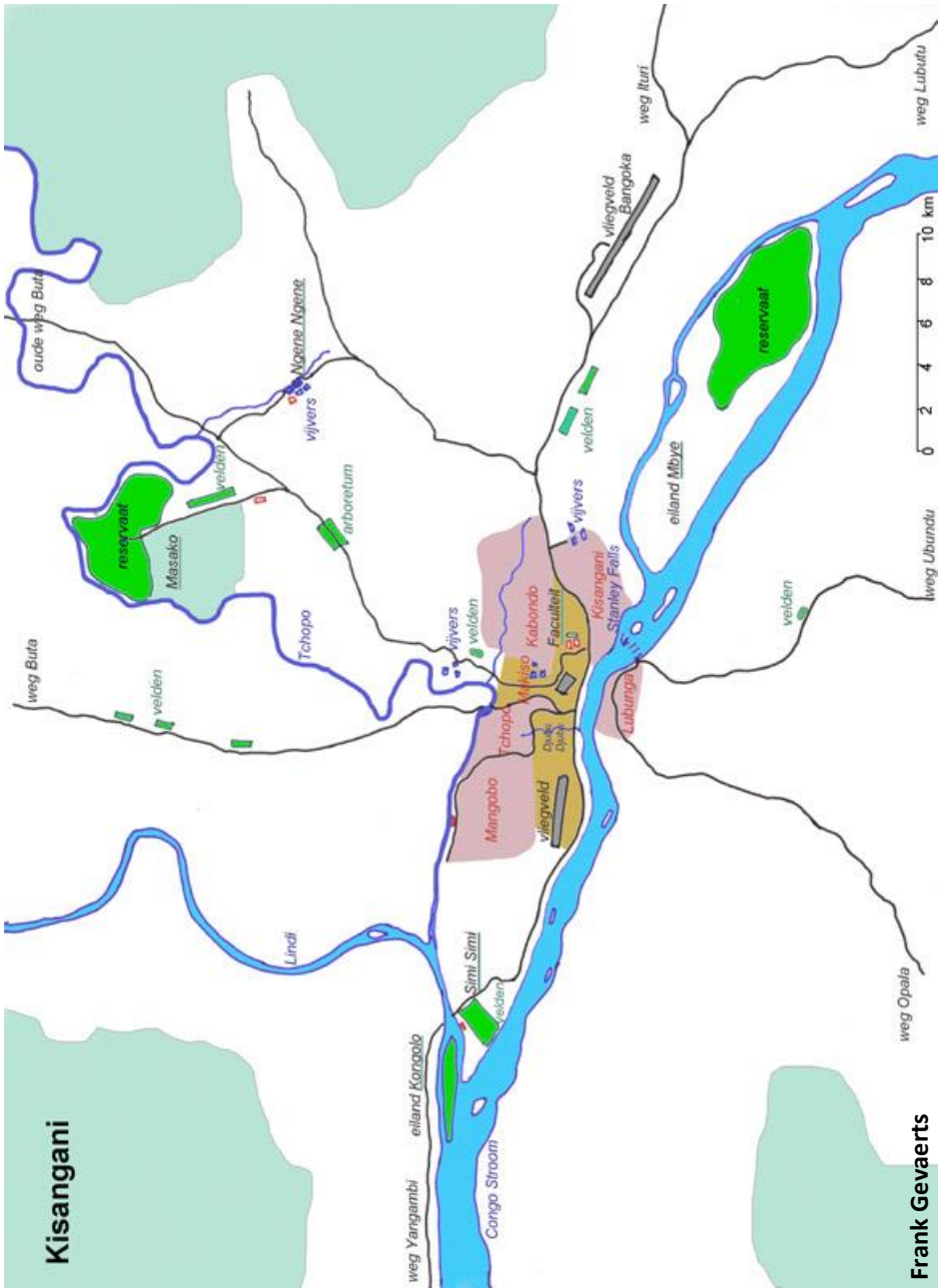
<http://www.radiookapi.net/>

Jeune Afrique

Jeune Afrique

<http://www.jeuneafrique.com/pays/rd-congo/>

Kisangani

Frank Gevaerts

onze projecten in Kisangani krijgen steun van

VELE SCHENKERS

Koning Boudewijnstichting

INOX SYSTEMS Gent

Fonds Albert Büskens

LEYSEN HUMANITAS

Fonds Lokumo

P. GODFROID

Stad Bilzen

Salvatoriaanse Hulpactie vzw

Gemeente Lubbeek

Stad Roeselare

Stad Zottegem

Rotary District 2140

R.C. Bilzen-Alden Biesen

R.C. Genk-Staelen

R.C. Hasselt

R.C. Katwijk-Noordwijk (NI)

R.C. Maasland-Lanklaar

R.C. Siegen-Schloss (D)

Lions Club Hasselt